

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20,—, polletno K 10,—, četletno K 5,—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 80,—. — Naročnina se pošilja upravnistvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 6. Dopisi se pošiljajo uredništvu. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 80 v. Pri večkratnem oglaševanju 50% pust. — Za odgovor je priložiti znamko. — Telefon številka 118.

Vzdušje majnika.

PISMO IZ BELGRADA.

Belgrad 2. (15.) maja 1913.

Nedeljsko popoldne v Belgradu.

Kakor avstrijska sablja ali pa Damoklejev meč, istotako so viseli nad resigniranimi glavami Belgrajčanov gosti oblaki na nebesnem svodu in le tu pa tam je posvetilo aprilovo solnce skozi špranje temnega pajčolana ter vzdrževalo po par dni svoje tople žarke na ponosnih belgrajskih stavbah.

Kaj hočete, april je april.

Kakor vsak stvor, katerega je ustvaril zmotljiv človeški um in mu dal dušo diplomata (najbolj nerodna so — kakor nas uči skušnja — ona bitja, ki se začenejo s črko — a, na primer: nomina a . . . . .), tako je tudi april strašno nagajiv, niti Srbi ni prizanaša.

O aprilovih muhah imamo vse polno anekdot kakor o oslu, ki je šel baje le enkrat na led.

Naravno, vse se je vršilo po zdravi logiki, najprej nekaj dni dež in zopet par ur sonce. saj isti proces se vrši tudi na — Balkanu.

No, v nedeljo se je april končno poslavljaj in pocijeje polni majnikov obraz se nam je veselo smehljaj naproti ter nam naklonil predujem v obliki lepega nedeljskega dne.

Da, prav res, krasen dan je bil! Listje, na košatih lipah, katerih po belgrajskih ulicah nikjer ne manjka, in je — s svojo zeleno barvo — nekaj predvestnik nade, polne bodočnosti in — miru, je mirno uživalo prve tople žarke bližajočega se poletja.

Tramvaji napolnjeni.

No, danes pa pojdemo v Topčider in to takoj po kosilu.

Rečeno storjeno.

Ob poldrugi uri sem bil že na potu.

Blizu Cvetnega trga je stal izvošček s svojima kljusama.

Neki gospod pristopi k njemu in ga vpraša, koliko zahteva za vožnjo v Topčider. Izvošček hoče imeti petnajst dinarjev.

Policijska tarifa je samo dvajset, več kot dvajset ti ne dam, mi odvrne gospod.

»Ama, gospodine, ovaj, danas je nedelja, izgovarja se izvošček.

Ko sem bil že precej daleč od njiju, ozrl sem se radovedno nazaj in videl sem, da sta se pobotala.

Srbija se ni izčrpana, vsaj denarno ne, mislim sem si in odšel dalje.

Na voglu Kralj Milanove ulice, kjer zavije cesta v Knez Miloševo ulico, je stal topčiderski tramvaj.

Hvala bogu, da ima železna rebra ta tramvaj, ker drugače bi ga polomili, še bolj kot diplomatije.

Ljudstva je bilo nabito polno v glavnem in v obeh pripetih vozovih

in še je čakalo polno ljudij pred neusmiljenim tramvajem. Belgrajčani pač ne poznajo ribniške umetnosti, s katero so razširjali cerkev.

Pomislite pa sedaj, da vozi deset električnih vozov v Topčider, je pač grozila nevarnost tamošnjemu parku pred popolnim zasedenjem.

Tam na Teraziji so še ljudje, kam pa ti?

Belgrajske ulice.

Tudi terazijski tramvaji so polni in okrašeni z lipovimi vejicami. Kočije drdrajo.

Tra-ta, tra-ta!

Na stran! Avtomobil! Še eden in tam v ozadju tretji.

Nehote sem se domislil na tisto našo: »Bratje! Le ven na plan . . . !«

Jaz jo pa mahnem rajše proti Kalemegdanu.

Postranske ulice so se že izpraznile.

Tam nekje se spreha osamljen zaljubljen parček, prav kakor pri nas.

Na pragu neke gosposke hiše stoji kuharica in koketira s stražnikom.

Zdajci mi zadoni na uho — godba, bil sem že blizu vseučilišča. Ponosna stavba, dostojen hram — vede.

Tu sem pri malem Kalemegdanu. Spominim se, da je tu v bližini turška džamija in mikalo me je, da pogledam kako izgleda mohamedanski tempelj, a spominil sem se, da je džauru zabranjen vstop v svetišče Alaha, poleg tega pa bi imel še to sitnost, da bi se moral izupati.

Mali kalemegdan.

In opustil sem to namero ter rajše pogledal v belgrajski »tivolji«.

Tu je bilo vse veselo!

Največ jih je bilo okrog »zabijanja klina«, kjer se z batom poskuša muskulaturo v rokah.

Čim je na drogu počel strel, vzpel se je »atlet« ponosno po koncu, pogledal zmagoonosno naokrog in prepuštil mesto drugemu.

Ta šport je ugajal najbolj našim vojakom-junakom, ki so, zagorelih in radostnih obrazov, zbijali šale in dovtipje med seboj.

Tistih značilnih izrazov: »Auf! Per mej kršen, krvav . . . ! Kulk vas je?«, ki tako slabo karakterizira naše slovenske fante, tukaj ni.

Vse se drži v resnih in dostojnih mejah.

Dekleta so zavzela svoja mesta okrog vrtljaka, kjer igra lajna svojo enakomerno melodijo in se zibljejo čolnčki po zraku.

Nedaleč je lesena lopa, v kateri je nameščen kinematograf. Iz notranjosti prihajajo zvoki ciganske vijoline.

Tudi strelišče in fotograf je tu. Toda dalje.

Park Kalemegdan.

Trdnjavo zidovje, poraščeno z mahom, danes sameva.

V parku so vse klopi zasedene. Košato drevje nudi hladno in prijetno senco, pod grmovjem in med mehko zeleno travo se belijo marjetice, nad glavo — med gostimi vrhovi dreves — pa prepevajo ptičice svojo čarobno melodijo.

Vse tiho je. Le počasni koraki šetalcev odmevajo po belem gramozu in tam nekje v ozadju odmeva hreščec glas — lajne.

Okrog vodnjaka se je zbrala kopa otrok. Vsak se hoče prvi napiti. Dva vojaka jih napajata, po vrsti, tisti, ki je prej prišel, prej dobi.

Neusmiljen in krut v boju, dober in ljubezniv v miru, to so vrline srbskega — vojnika.

Spomenik Karagorgjevića, ki stoji nekako v sredi parka, je še vedno obdan z visokim plotom, posamezne postave pa so ovite z raševino. Kdaj bo odkritje, nikdo ne ve, najbrže tedaj, ko se razmere zopet spravijo v pravi red.

Tam naprej je vodomet. Širokopleča plastična postava orjaka drži v rokah kačo, iz katere brizga — v tankem curku — voda navpično proti nebu, da se zopet razprši in pada v ribnik.

Okrog vodometu je par doprsnih kipov.

Toda nad Savo je že veselje. Kaj bi pa tudi ne.

Razgled.

Poleg svežega zraka nudi se človeku krasen razgled doli po Donavi do Zemuna, kjer se belijo med drevjem bele zemunske hiše. Pred nami leži »vojni otok« na Savi, na katerem se pasejo ovce. Na levo vidimo dolg železen most čez Savo, ki veže Avstrijo s Srbijo, v luki pa briljgajo parniki. Dva ravno odhajata.

Med parniške piščalke se meša tudi glas lokomotiv na kolodvoru.

Na obrežju Save se dvigajo nove krasne palače, med katerimi so najlepše ona »Beogradske zadruge« in »Hotel Bristol«.

Nekoliko višje nad njimi je saborna cerkev, katero deloma zakrivajo poleg stoječe stare podrtije.

Belgrajska elita, ki se spreha po belih stezicah parka, se le malo zanima za te prirodne krasote, ker je že dovolj nasičena.

Temboli pa vzbujata pozornost ta razgled tujca, ki kar ne more odstraniti pogleda od teh raztrošenih okraških srbske prestolnice.

Nemška nadutost.

Ošabno vedenje Nemca, ki niti v tujini ne zataji svoje »nature«, se že od daleč spozna. Izvijajoč nastop ima vidno vtisnjen pečat: Made in Germany.

Nalašč govore glasno nemško med seboj, posmehujejo se srbskim

vojakom, ki nosijo opanke, delajo nesramne opazke napram šetalkam in uganjajo stvari, ki so vredne nemške kulture, katera itak ne spada drugam kot v albansko skalovje.

V parku je tudi restavracija in tri hčere matere Germanije sedle so oblastno in z velikim šundrom in smehom za mizo.

»Kellner!« zakliče ena izmed njih ter naroči tri vrčke piva.

Natakar, Srb, je seveda ni razumel.

In ta — z nemško kulturo obiljena goska — vzravlna se je drzno in smeje se, mu pravi:

»Wie kommt das daß kein Kellner in Belgrad deutsch versteht?«

Nato se ga je usmili in mu naročila v srbskem jeziku zažljeno pivo.

Nemec je pač povsod enak!

Odšel sem polagoma proti domu, obložen z vtisi današnjega dne. Ko bi me kdo opozoril, da stoji pred mano kaka krvoločna zver, ki se tudi imenuje »Svaba«, pobil bi jo na tla na licu mesta, svest si, da sem rešil svet ene nadloge.

Iz misli me je zbudil velik pes, ki je, na trotoarju ležeč, hlastal po muhah in zdehal . . .

V malenkostih se izgubljam — zaspanci . . .

Tujina in slovenski umetniki.

Še pred nedavnim časom je tožila domovina, da nima domačih ljudi, in da si mora vsled tega pomagati s tujci — to je z ljudmi, ki niso zrasli na domači grudi, ki ne poznajo jezika, in ki vsled tega tudi ne morejo posvetiti svojih zmožnosti z istim ognjem in z isto ljubeznijo slovenski Taliji.

Dan za dnem beremo v nemških in drugih časopisih o uspehih škkih in drugih časopisih o uspehih umetniški naraščaj, katerega bi res tako krvavo potrebovali, se nam na ta način odteguje, češ: domovina nas ne smatra niti toliko vredne, da bi se pravočasno pobrigala za kvalifikacije.

In tako odhajajo vsi oni zmožni ljudje v stran od nas. Tako smo izgubili opernega pevca Betetta, tako sedaj Levartja, o katerem piše gledališki in glasbeni revija »Der Merker« v svoji zadnji številki sledeče: »Gospod Levart je bil angaževan v Moravski Ostravi in je nastopil v vlogi

Quo vadis?

Od sobote do ponedelja predstave od 1.—3., 3.—5., 5.—7., 7.—9., 9.—11.; v nedeljo ob pol 11. dopoldne. Cene pri tem sporedu nekoliko zvišane. V soboto otvoritev vrta. Igralo se bo pri dnevni luči od 5. ure naprej

Kino-„Ideal“. Te dni predprodaja ob 10. uri zjutraj.

Grof Berchtold

avstr. zunanji minister: „— — —“

Telramunda v Lohengrinu, v Trobadurju kot grof Luna. Bil je še lansko leto gojenec dunajskega konzervatorija in ima prvo leto svojega umetniškega delovanja za seboj.

Samo njegova ljubezen in pridnost ga dvigata že nad vsakdanji nivo. Duh vsake vloge oživi in se osveži v njem; njegov glas je obsežen, velik, prožen in najkrajše barve. Znanje je velikansko in muzikalna nadarjenost mu ne odreče nikdar. Wolfram v Eschenbach, večni mornar, Rene v Maškaraadi, so bile vloge, ki jih je izčrpal do dna. Njegov Tonio v Bajazzu je tudi v igralškem oziru izredno dovršen.

Uspehi po enoletnem delovanju so izredni in obetajo največjega. — In sedaj pojde v Bayreuth in pel bo tam največje Wagnerjeve partije pri slavnostnih predstavah. —

Hočete še kaj lepšega? A ne samo ta! Križaj je šel in za ljubljansko opero takorekoč izgubljen. Znani

LISTEK

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalje.)

»Kaj pridobive s tem?« je vprašala Margentina, izkušaje ugeniti in slediti pravo misel Ane Etanpske z napeto pozornostjo.

»Ničesar ne pridobita, ako bo to novo stanovanje v gradu. . . . Toda če bi bilo zunaj. . .«

»Zunaj! Ali niste rekli, da sva letnici?«

»Res; zato tudi ni misliti na to, da bi vaju pustili iz gradu; toda v mejah gradu je velik park, in v tem parku je več paviljonov. Ako vam odkažejo enega izmed njiju v bivališče, se mi zdi, da se bosta branili laglje in da najdeta nemara priliko.«

Vojvodinja je govorila navidezno z veliko odkritostjo.

Margentina in Zileta sta z veseljem sprejeli misel, ki jima jo je bila sugerirala; in še tisti večer sta bili nastanjeni v stražnjem paviljonu.

XXXIII.

Žarnak in La Šatenjré.

Kralj Franc je čakal v svojem kabinetu uspeha vojvodinjinega koraka s takšno nestrpnostjo, kakor da zavisti od njega njegovo življenje.

Misel, da mu postane Zileta, kadar jo spravijo v stražnji paviljon,

lahak plen — ta misel mu je bila razsvetlila obraz, ki je bil tako otmel, odkar se je bil srečal z Margentino.

Človek bi se čudil, da je gojil ta človek, ki je bil pod svojo navidezno brezskrbnostjo velik računar, tolikšno zaupanje v vojvodinjo Etanpsko.

Kakor zelo jo je bil vzmrzil po tistem prizoru v votlini, tako sebično jo je vzljubil zdaj iznova.

»Ona me bo rešila!« je mislil sam pri sebi.

Rešiti se, pa je pomenilo Francu v tem hipu: postaviti se Zilete.

Nič več ga ni motila misel, da je Zileta njegova hči.

Odločil se je bil.

In po kratkem notranjem boju, ki pa je bil zgolj hinavščina pred samim seboj, ni niti več mislil na to.

Ko mu je prišla vojvodinja Etanpska naznaniti, da sta se Margentina in Zileta preselili v stražnji paviljon, ga je našla v posvetovanju z La Šatenjréjem.

Plemič se je diskretno umeknil. Toda kralj mu je zaklical:

»Ne odidi, počakaj v predsobi. . . . No, kaj bo?« je vprašal vojvodinjo z vročično nepotrpežljivostjo.

»Eh, kaj hoče biti, sir! . . . Prav gladko ni šlo, a zmaga je naša.«

»Vi ste moj dobri angel!« je vzkliknil kralj.

Vojvodinja se je otožno nasmehnila.

Spomnila se je dni, ko ji je go-

voril kralj enake besede, a v drugačnem tonu in z drugim pomenom.

»Kdaj se preselita?« je vprašal on.

»Potruditi se hočem, da se preselita še danes, sir.«

To rešila je vojvodinja Etanpska odšla in res držala besedo; po njenem prizadevanju sta bili dve uri po tem razgovoru Margentina in njena hči nastanjeni v stražnjem paviljonu.

Ko se je vojvodinja poslovila, se je vrnil v kraljev kabinet La Šatenjré.

Videl je kralja vsega veselega in sklepal po tem nedvomno, da je prišel pravi trenotek, da mu zastavi vprašanje.

»Vidim, sir,« je dejal, »da ste dobili dobrih novic!«

»Izborne, prijatelj, izborne. . . Kar prerajam se. . . diham na polne prsi. . . saj je že tako dolgo, odkar sem bil pozabil, kakšen okus ima sreča!«

»Sir,« je dejal nato La Šatenjré, »ker je vaše Veličanstvo tako srečno, bi moralo obiskati s svojo srečo tudi svojo okolico.«

»Kaj hočeš reči?«

»Reči hočem, sir, da poznam nekoga, ki ima prošnjo do vašega Veličanstva, pa si je ne upa povedati. Ako mi pa dovolite, hočem govoriti zanj.«

»Kar govori,« je rekel kralj in se vrgel v naslanjač.

»Ali se vaše Veličanstvo spominja obljube, ki jo je dalo nekega dne

treh plemičem?«

»O čem je že bila tista obljuba?«

»Bilo je zaradi gospe vojvodinje Fontenbloške, sir.«

La Šatenjré je rekel to z najnaravnnejšim in najbrezbržnejšim tonom. V resnici pa se je popolnoma zavedal, kako bo učinkovala na kralja.

Franc I. se je zdrznil.

»Spominjam se!« je rekel kratko.

Torej, sir, vprašal bi rad vaše Veličanstvo, ali ima še vedno tiste namene? Da se izrazim določneje: vaše Veličanstvo je hotelo tistikrat poročiti vojvodinjo z enim izmed treh plemičev, ki jim je naklonjeno.

Franc I. se je vprašal v prvem trenotku, ali La Šatenjré ne blazni. Plemič je vendar vedel za kraljevo ljubezen, kajti kralj je mislil pred njim na glas in ga imel za zaupnika.

S pozornim očesom je zasledoval La Šatenjré kraljevo misel.

Videl je, kako je prebledel kralju obraz, kako so mu vztrepetale ustnice in kako so se pojavili na vsem njegovem obrazu znaki ene tistih besnih jez, ki so ga popadale od časa do časa v strah in trepet njegove okolice.

»Sir,« je dejal plemič in se nasmehnil, »pred vsem moram opozoriti vaše Veličanstvo, da nikakor ne govorim v svojem imenu, marveč v imenu nekega svojega prijatelja. . . .«

»D'Eséja?«

»Ne pravim, da bi bil on.«

»Potem je Sansak?«

»Tudi njega ne mislim. Toda dovolite, sir, da povem do konca. Ta prijatelj je prav dobro opazil čuvstva, s katerimi časti vaše Veličanstvo mlado vojvodinjo.«

»Torej se mudi tvojemu prijatelju v Bastiljo?«

»Ne, sir; moj prijatelj čuti samo potrebo, dokazati kralju svojo popolno vdanost. . . .«

»Povej, kako misliš in kaj,« je dejal kralj hladno. »In govori jasno zakaj kolnem se ti pri Bogorodici da nisi bil še nikoli tako blizu nemilosti kakor danes!«

La Šatenjré se je naklonil:

»Ako me izvoli vaše Veličanstvo udariti s svojo jezo, bom še vedno srečen, da sem se mu zameril s tem, ker sem mu hotel koristiti. . . .«

»Tak govori že enkrat, smrt božja!«

»Eh, sir, stvar je nazadnje vendarle težavna! In res bi rajši molčal, ako bi šlo samo zame! A da povem po pravici, moj prijatelj mi je odkril svoje srce. Izjavil mi je, da je pripravljen, sprejeti naslov soproga ne da bi si lastil njegove pravice. . . . Vidim, da me začeneja vaše Veličanstvo umevati, ker se smehlja. . . . Nobenega dvoma ni, sir, da bo mlada vojvodinja kmalu zelo potrebovala branitelja. . . . Tega ne sme biti, da bi jo mogel kdo sumiti! Ali ne, da bi se ji muzali kadar bo šla mimo koga. . . .«

(Dalje.)

baritonist g. Ruđer Trošt, ki je bil pred časom gojenec ravnatelja »Glasbene Matice« g. Fr. Gerbiča, je izšolal svoj glas na Dunaju pri privatnih mojstrih in odhaja na jesen tudi v Nemčijo in se pagaja tozadevno z ravnatelji par večjih gledališč. — Pričakujemo, da bomo tudi o njem čitali kmalu o velikih uspehih.

Gospod Rijavec konča prihodnje leto svoje študije. Ljubljana ga pozna — a vendar skoraj ni misliti, da bo prišel k nam, da bi imela opera menda prvič po dolgem času slovenskega tenorista.

Na novem dunajskem konzervatoriju absolvira letos g. Makso Unger svoje študije (kompozicijo in kapelnško šolo). Gojenec je slavnega komponista J. B. Foersterja in je sedaj njegov najboljši učenec. Ali ne bi postal morda lahko naš slovenski kapelnik, ali ne bi dobila lahko v njem slovenska opera dušo? — In tudi ta se že pogaja s tujimi ljudmi — da bo njegovo delo drugim v korist.

Pred kratkim je gostovala v Opatiji osješka opera, katere član je tudi naš rojak, baritonist Zorman — De Jearnau. Kritika je hvalila po vseh listih — le mi ne vemo ničesar.

Tako gredo drug za drugim. Slovincem pa ostanejo tuji leto za letom vzlic žalostnih izkušenj, vzlic proči vrženega denarja nezmožnim ljudem, ki prihajajo k nam eksperimentirati. A oni, ki so si stavili v cilj, biti enkrat domovini v korist, ki bi radi zastavili svoje zmagoznosti domačemu oltarju — gredo. Pa zakaj? V sled brezbrčnosti. — t.

Stajersko.

Zamorec se pere. Naši klerikalci so zabredli že tako daleč, da s silo hlatajo po vseh možnih in nemogućnih stvarih, ki bi jih naj upravičile pred javnostjo. Izživljajo obstrukcije in njene posledice jim postajajo vedno neprijetnejše. Pred dnevi je imel nemško klerikalni »Bauernverein« v Gradcu svoje letno zborovanje, na katerem se je seveda tudi razpravljalo o vzrokih in nedoglednih posledicah obstrukcije. Tozadevna, soglasno sprejeta resolucija se ostro obrača proti vsem povzročiteljem neznesnega položaja v deželi in imenoma tudi proti slov. klerikalcem. »Straža« snuje po svoje iz tega kapital sebi, češ, Bauernverein imenuje nas samo — radi lepšega, da s tem bolj sedi udarec na Wastianu. Njerju in ožjimi somišljeniki teh dveh. O bogovi! Res je, da vrana vrani očij ne izkljuje. Ali, v vsej resoluciji je toliko očitne ostrosti tudi proti našim črnim sorojakom, da treba res one volovsko trde kože, ostrujene po načelih naših klerikalcev, da je možno trditi, da je vse, kar leti proti njim le — taktična poteza! Da, da! Naša črna gospoda še ni bila nikdar v zadregi za izgovore, samo, da je pri vsem tudi vedno imela smolo, da ji nihče ni verjel. Danes pa je gotovo, da taktika klerikalcev ne vživa ne pri Nemcih, ne pri nas, niti ugleda, niti spoštovanja. In kako bi? Saj ve vsako dete, da je vsa obstrukcija le perverzna igra, za katero se skriva — našega naroda najnesramnejša kravja kupčija!

Celje. Našim klerikalcem kar ne da spati, da do danes po Slov. Stajersku še nimajo učiteljstva po kranski vzoru pod svojo komando. Z vsemi sredstvi so že poskušali, a do danes brez najmanjšega uspeha. Sedaj so si umislili drugo zanjko, v katero bi radi polovili učitelje: Hočejo — vsaj tako trde — imeti za Slov. Stajer poseben dež, šolski svet (v kolikor se s tem ne perejo napram volilcem), v katerem bi seveda oni imeli prvo in zadnjo besedo. Nekdo nam je pravil, da se je tozadevno izrazil pred dnevi dr. Benkovič: »Mi hočemo, da pride slomkarstvo tudi pri nas do moči in veljave (?). Naše učiteljstvo se bo že uklonilo, če ne preje, pa takrat, ko mu posadimo na tilnik kakega nadzornika po kranski vzgledih.« Gospoda, ali želite še kaj več?

Maribor. Razveseljivo dejstvo smo doživeli zadnji petek zvečer. Podravska podružnica slov. plan. društva je sklicala imenovani večer v bralno sobo Slov. čitalnice vse one dame, ki se hočejo udeležiti slovenskega »Cvetličnega dneva«. Ne bo ta dan morda tak, kot nemški, ne bo se prodajalo cvetk, pač pa — vstopnice in blok-karte za koncert dne 24. t. m. v vrtu Narodnega doma. Da se pomore vsakomu udeležiti se te narodne subskripcije, se prodaja blok-listke manj premožnim po 10 v, boljše situiranim pa po 1 K. Razdelba je približno sledeča: Koroska cesta, Stolna ulica, Schmiedererjeva cesta, Studenci; Podbrežje, Sv. Magdale, Glavni trg, Gosposka ulica; Vilsko predmestje, Lutrova, Ferdinandova, Župnijska, Gospejna, Kasino, Gor. Gosposka, Brandisova in Schillerjeva cesta ter Sofijin trg in škofija, Leitersberg, Karčovina, Kokošine-

kov drevo, Melje, Tegetthoffova cesta; Mlinska ulica, Grajski trg, Cvetlična ulica itd.; Nagyejeva cesta, Sodnijska ulica, Wildenreinerjeva, Kopalniška ulica; Zunanje: Dravška dolina: Lembach, Bistrica, Ruše, St. Lovrenc, Tala itd. Sv. Peter, Pragersko itd. Slovinci in Slovence vseh stanov; Na vas je, da pokažete v koliko umevate narodno stvar! Vsak, delayec in gospod, posezita ta dan enkrat globlje v žep! Saj moramo dati te dni odgovor nemščurki nesramnosti, ki nam ped za pedjo krade rodno zemljo. Vse za slovenski Pohor!

Središče. Pozor slovenski trgovci in obrtniki! Nemci so si osnovali v Mariboru zvezo mojstrov — delodajalcev, z namenom — kot sami pravijo — preskrbeti nemščurkim trgovcem in obrtnikom nemški pomočniški naraščaj! Napnimo vse sile, da dobodo naši narodni nasprotniki čim le mogoče malo slov. vajencev, kajti vsak teh je za slovensko stvar izgubljen, kakor hitro le pride v njih roke. Naobrazimo zadostno število mladih, značajnih mož in prisilimo nemčurje, da se poslužujejo naših sinov, da dajo oni njim kruha, kot daje edinole Slovenec njim živeti!

Mariborski okrajni glavar je obljubil, da se bo — v kratkem pobiljšal. Jemljemo to lojalno na znanje.

Veliko ljudsko slavnost prirede mariborske Ciril Metodove podružnice 15. junija t. l. ob 3. popoldan v Narodnem domu, povodom 25letnice moške podružnice. Vsa mariborska narodna društva so že celi mesec na delu, da dostojno proslave ta narodni praznik. Po pripravah soditi bode ta slavnost prekašala vse, ki so se kdaj obhajale v Mariboru, saj gre tu za našo najvažnejšo narodno organizacijo, Ciril Metodovo družbo, katero čaka v Mariboru in okolici mnogo dela. Na plan Slovinci v Mariboru in okolici! Na tej slavnosti ne sme manjkati nihče! — Prosimo tudi vsa ostala društva po Slov. Stajersku, da po možnosti uvažujejo ta dan in ne prireajo veselici!

Dnevni pregled.

Da ne bo pritožb naznanjamo, da smo vsem onim, ki za maj niso plačali, morali list ustaviti. List stane denar in le z rednim poslovanjem more list izpolnjevati svojo dolžnost. To lahko vsak sam izprevidi. Mi ne iščemo dobička, ampak hočemo list vedno bloj izpolniti in naše naročnike razveseliti s prilogi. Za danes lahko naznanimo, da pride za Balkansko vojno nova priloga »Skader in Albanija«. To pa je mogoče le, če nas naročniki vestno plačujejo.

Pol tisoča števil je dosegel »Dan« z nedeljsko številko. To še ni veliko število — toda iz tega bodo zrastle še tisoči. Vsaka številka je kakor kamen, s katerim se zida poslopje. Naših prijateljev je vedno več — rastemo od dne do dne. Mnogi, ki so spočetka nezaupno gledali na list, so se sedaj preverili, da hodi pravo pot kot bojevnik slovenske in jugoslovanske svobode in napredka. Vabimo vse na nadaljno skupno delo.

Zanimiva novica. Iz Ormoža smo prejeli. Slavno uredništvo »Dneva«! Prosimo Vas, da nam pošljete nekaj števil Vašega lista »Dan« na ogled. Včeraj je namreč tukajšnji stražmojster Krischan na cesti prijel tukajšnjega Slovence Severja, ker ga je imel na sumu, da nosi list »Dan« pri sebi. Preiskal mu je žep in ko tega nevarnega lista le ni našel, konfisciral mu je neko knjižico, ki se mu je zdelo nevarna. Prosimo, da nam poročate, ako je Vaš list res prepovedan pri sebi nositi in ga čitati, da se vemo ravnati. Tukaj pri nas druge cenzure ni kakor žandarmerija, lista pa ima brččas ukaz nevarne časopise, kakor je »Dan« kontrolirat in konfiscirat, posebno če to zapove ormoški pisar Grlica, za katerega se prav za prav gre. Od tega Grlice menda je pred kratkim prinesel Vaš list neko karikatur, kako je on raz slovenske hiše lovil in odpravljaj slovanske trobojnico. Ta list s karikatur Grlice pa je priromal po ovinkih v naš ljubi Ormož, Polica Grlica, ko je to zvedel, je pa takoj alarmiral žandarmerijo in naročil stražmojstru, da gre iskat ta nevarni list. Mož postavte ga je seve (kakor se to spodobi) takoj ubogal in šel preiskavat Slovence na cesti, ki so bili na sumu, da imajo in čitajo ta nevarni list. Dobro bi bilo, da bi se policaj Grlica podučil stražmojstra postavte, kako se sme voziti po Hrvaškem izven službe s pilanci in koliko sme sam piti. Pa nam še povejte, če je to postavno, da da Gedlitza časopise proč jemati, ako o njem kaj lepega pišejo? Pa če je to res, da morajo žandarji občinskega policaja in pisarja zato, ker je ta v službi nemškega Volksrata, čem jim zapove on, takoj ubogati, če se gre zato Slovence zasledovati in šikanirati? Od uredništva. Take stvari si

torej dovoljuje orožništvo po Stajerskem. Kaj takega si je upala komaj turška žandarmerija. Mi bomo že pokazali, kaj je pravica, in bomo izčistili naš vrlajet od takih nasilij.

Dokramarjeno je, tako vzkikajo češki listi. Kljub temu, da sta Stürgh in Hohenburger nešteto-krat pokazala svoje protislovanske lice, je bil dr. Kramar mnenja, da morajo Slovani delati t. zv. pozitivno, t. j. vladno politiko, ker bi z opozicijo dosegli še manj. Zato je bilo njegovo geslo: »Z vladno za vsako ceno. Nikjer naj se ne odločuje o nas brez nas.« To so dr. Kramar mnogi očitati, toda izpremeniti niso mogli. Ko pa se je sedaj sešel parlament, so spoznale češke stranke, da ni mogoče z vladno naprej. »Češke Slovo« piše: »Dokramarjeno je. Dokramarjeno s politiko pripognjenih hrbtov, in nastavljenih lic za klofuto. Dokramarjeno s politiko češke sramote. Ko je agrarni klub sklenil opozicijo proti Stürghu in Hohenburgerju — je povsod veliko veselje. Princip vladne pozitivne politike leži na tleh. Hvala Bogu. Bil je zadnji čas. — Potem se list obrača proti dr. Kramarju. Mi pišemo o tem zato, ker se tiče tudi nas in smo že enkrat o tem izpregovorili. Pa tudi naša politika ni mnogo boljša in veliko breme se bo zvalilo s slovenskega naroda, ko bomo mogli reči: došuštrano je. (Zašuštrano je že zdavnaj. Op. stavca.)

Sodba Angleža o Albancih. Anglež Russel, ki je prepotoval vso Albanijo in bil v Skadru za časa oblaganja, je napisal v listu »Morning Post« svojo sodbo o Albancih. On pravi, da je mogoče priti na misel stvoritve albanske države samo oni, ki nima pojma o Albancih in nadaljuje: ... Razlike, verske, jezikovne in plemenske med Albanci so tako velike, da v Albaniji ne bi mogel vladati nijeden vladalec, izvemši, če bi se posluževal še večjih nasilstev nego se jih je posluževala Turčija. Ali kje dobi Evropa princa, ki bi se lotil take naloge? Pa če bi se tudi dobil tak princ, kdo mu da potrebna sredstva za to, da s silo vlada nad to deželo? Treba pribiti, da se z mirno besedo in svetom pri Albancih ne doseže ničesar. Večji del prebivalstva je divji, delamržen, v Albaniji se obdela samo toliko zemlje, kolikor je za Albance neobhodno potrebno, da dobijo najpotrebnejšo hrano, pa ono malo zemlje, ki je obdelana, niso obdelali moški, marveč žene, s katerimi postopajo grše nego s sužnji. Nikdo v Albaniji ne želi, da dospe v deželo s cestami in železnimi evropska civilizacija, nasprotno: Albancem je samo do tega, da jim ostane njihova svoboda, v kateri delajo kar hočejo. Krvna osveta se izvaja v Albaniji na najbolj divji način. Ves denar, ki ga ima Albanc, porabi zato, da si nabavi orožje in municijo. V tej divjosti ni nikake romantike, ker Albanc ne ubija morda v žalosti, v razburjenju, marveč hladno in premišljeno in to vedno iz zasede, kajti z licem v lice se Albanc nikoli ne spusti v boj s svojim nasprotnikom, marveč ga iz zasede ali z izdajstvom ubije. Skadriški nadškof iz dvanajst mesecev ni šel iz svoje palače, boji se, da ne bo žrtev krvne osvete, ker je njegov nečak ubil svojega nasprotnika. Vera ne zadržuje Albance pred krvološtvom, ker so vsi, pa naj bo turški, katoliški ali pravoslavni vere, jednako krvoločni, jednaki razbojniki. Dežela s takim prebivalstvom nikakor ni zmožna, da se sama uredi in z vsakim poskusom stvoritve avtonomne Albanije se doseže samo to, da se odloži ono, kar se mora zgoditi: da mora Albanijo zasesti jedna ali več tujih držav. — Tako sodi povsem objektivno Anglež in ta sodba se zlažka o on, ki smo jo tolikokrat čuli z Balkana o divjih Albancih — samo na našem Dunaju pojejo še vedno slavo skipetarskim razbojnikom.

Plodovi svobodne misli. Za vsako bilko se primejo klerikalci, kadar hočejo dokazati, kako je napredek škodljiv in kako nevarna je svoboda misel. Sobotni »Slovenec« je prišel z dokazi Henrija Roberta iz Pariza, češ, da je ta učenjak rekel, da se z brezverstvom množe zločini. Dobro, kdo pa je kriv brezverstva? Ali ne tisti, ki ne puste cerkev, da bi bila svetišče srca, ampak jo hočejo napraviti za klerikalno propagandico. Ali se ne odganja s tem vsa inteligenca in mladina iz cerkve in od vere, ako se v cerkvi ponuja le klerikalizem najslabše vrste, namesto, da bi se izogibala duhovščina vsake politike? Ako se čitajo glupi pastirski listi, kakor n. pr. na binkošne praznike — kdo more z zdrav pametjo take budalosti poslušati? Kdo more v resnični pobožnosti stopiti v cerkev, ako imajo tam pravico le oni klerikalci, ki imajo zunaj cerkve stokrat slabše življenje, nego marsikateri naprednjak, ki je razvpit za klerikalca! Današnje verske krize je kriva edinole duhovščina, ki v cerkvi politizira. To kaže tudi to, ker danes iščejo ljudje tolažbe v raznih

verskih družbah, ki so po svojem bistvu res verske in krščanske, samo zato, ker jim je postala klerikalna cerkev, kot kraj sovraštva in ščuvanja, zoperna in nedostopna. To je resnica, ki je ne more nihče ovreči!

Zopet trije milijoni denarja je baje izginilo v mažarski državni blagajni. Kakor se vidi, so državne blagajne v veliki nevarnosti, posebno če se okoli njih sučejo taki pošteni in pravični ljudje, kakor so mažarski magnati. Kdaj bo že konec tem škandalom? Na Slovaškem zapirajo ljudi, ki se pregreše »proti mažarski ideji«, ako si upajo govoriti ali pisati proti mažarskemu nasilju — tatavi okoli državnih blagajn pa pri tem mirno opravljajo svoj posel, in v imenu države zatirajo Slovake in Srbe. To je svetovni škandal!

Dr. Lenard je sedaj vseučiliški docent v Krakovu. To je postal zato, ker je klerikalci. Klerikalci so mu dali iz deželnega denarja podporo, da bi se pripravil za profesuro na slov. vseučilišču. Dr. Lenard je šel v Krakov in je tam začel svoje delo. Pa ne da bi študiral, to je za klerikalce postranska stvar — ampak da dela klerikalne vezi med Slovinci in Poljaki. Kaj je bil dr. Lenard prej? Študiraj je v Turinu za misijonarja. Ker pa je bil za misijonsko delo preslab, je prišel domov v ljubljansko škofijo. Začel je izdajati »Piščalko« in je postal prvi propagator abstinence. V tem oziru ima mož svoje zasluge. Dr. Lenard pa se je naučil tudi nekoliko ruščine in poljščine. To svoje znanje je primerno porabil za prevode. Toda dr. Lenard je mislil, da postane lahko tudi kaj več. Zato je stopil s klerikalci v ozko zvezo, potoval je po ruskem Poljskem in je pisal po slovenskih klerikalnih listih proti Rusiji. Ustanovil je tudi »Društvo prijateljev poljskega naroda.« Tako je utrdil svojo pozicijo in je šel v Krakov. Drugod bi dr. Lenard ne shajal, v Krakovu pa je znal veljati kot učenjak. Da bi svojo znanost pokazal, je napisal »Razvoj slovenske historične gramatike«. Pri tem pa je dr. Lenardu spodletelo. Dr. Kidrič je v sobotnem »Slov. Narodu« dokazal, kakšna je klerikalna učenost. — Ta slučaj pa je splošno veljaven, kajti vsa klerikalna znanost je tendenciozno zavita, potvarjena in netočna. O tem bi vedela zgodovina mnogo povedati. Iz tega se pa tudi vidi, kdo se pri nas z dež. denarjem podpira.

Dr. Lenard dobi kompanjona. Dr. Lenard, ki se pripravlja za docenturo v Krakovu in piše o bukvah, ki jih nikoli še ni videl, dobi novega kompanjona v osebi Malneriča iz Črnomlja, o katerem ne vemo drugega, kot da je bil predsednik neke klerikalne bratovščine v Gradcu. Te dni je pa »Slovenec« prinesel naravnost senzacionalno vest, da je temu Malneriču podeljena deželna ustanova, da pojde za docenta študirat. Za albansko univerzo — kandidatov dovolj!

Klerikalna kultura in Sokoli. Nič drugega kakor par suhih dejstev: Župnik v M. na Moravskem je pridigal na prižnici proti Sokolom sledeče: »Pretepate, Moravani, to židovsko pakajo in ljubite Boga, za katerega se moramo v teh časih bojevati. Spomnite se na sodnji dan, zakaj ta čas bodete sojeni. Molite in pripravljajte se svetemu Bonifaciju, patronu naših belomodrih Orlov in brezmadežnih devic Orlin!« — Da, da, čež dva meseca in pol je dala brezmadežna devica Orlinja T. v tamošnjem kraju ljubkemu Orliču življenje. Kakor na Moravskem, tako je tudi pri nas. Same Marijine device, čež nekaj časa pa cel kup nezakonskih otrok. Neka M. K. v I. na Moravskem, kjer so se ugnezdili Orli — kakor pri nas na Slovaškem — pod protektoratom državnno-deželno-lemenatarsko dišečih svetinjc — si je izprosila pred smrtjo, da ji morajo vsi njeni otroci priseči, da ne bodo nikdar! Sokoli v svojem življenju, ker drugače ne bi mogla umreti. — Neki župnik H. na Kopanich na Moravskem je med pogovorom v gostilni rekel: »To učiteljsko svinjo, ki je zasadiła k nam tega Sokola, polijte z vitriolom!« No, župnik H. je plačal za to 200 kron pri sodišču, pa še brez vitriola.

Iz ljudsko-šolske službe. Za supletinjo na ljudski šoli v Dobrem polju je imenovana bivša supletinja na mestni slovenski dekliški šoli v Ljubljani Karolina Kleč. — Za supletinjo v Knežaku je na mesto, zaradi boleznih na dopustu se nahajajoče učiteljice Ane Šest imenovana supletinja Marija Furlan.

Iz Novega mesta. Novi nadzornik Štrukelj se je baje izrazil proti nekemu sokoritarju, da je on poslan v naš in črnomaljski okraj še iz višjih razlogov, nego je samo nadzornišvo. Vemo, kaj ima c. kr. nadzornik v mislih in vemo tudi, zakaj so nik v mislih in vemo tudi, zakaj so poslali ravno njega v ta dva okraja, kjer je tako bore malo koritarjev. Trdoglavce bo treba malce pritisniti

in pa prisiliti, da pristopijo k umazanemu koritu. In to ravno je ono potopno brešno, s katerim so ga obložili skrbni gospodje pri koritu, ono brešno, ki naj bi gledalo novemu nadzorniku iz potne torbice, ko bo na inšpekcijskem potovanju obiskoval značajne učitelje. Prašamo pa gospoda c. kr. okrajnega glavarja kot predsednika c. kr. okr. šolskega sveta, se-li on strinja s tem, da bo njemu podrejeno uradništvo, mesto da bi nepristransko opravljalo svojo službo, uganjalo le strankarsko politiko? G. glavarja poznamo, da je vnet za povzdigo šolstva, — a kaj pomaga, če mu njegovo podrejeno osebo zahrbtno podira, kar on zida. Prejšnji g. nadzornik se ni utikal v politične stvari na svojih uradnih potih in poslih — bil je nepristranski proti vsakemu — zato se je pa tudi šolstvo tako lepo razvijalo in razvijalo pod njegovim nadzorstvom. Novi generalissimus pa že kaže nož, ki bo odrezal vse le po eni strani. Zato prosimo g. okrajnega glavarja, kot njegovega šefa, naj mu kratkoma pove, da je po milosti klerikalcev sicer imenovan nadzornikom, — ne pa za političnega priganjaka.

V spomin. Dne 17. maja 1913 ob 7. uri zvečer je preminul g. Ivan Matičič, obč. svetovalec, pos., trgovec in gostilničar iz Doba v 55. letu svoje starosti. Bil je neustrašen bojevnik napredne misli. Mož je bil obče spoštovan in bo ostal nepozabljiv med uglednimi meščani. Bila mu zemljica lahka.

Prof. Chodounsky, znani prijatelj Slovincem je obhajal v nedeljo svojo 70letnico. Prof. Chodounsky je vseučiliški profesor na praški univerzi in je bil prvi, ki je začel med Čehi buditi zanimanje za naše lepe planine. Ustanovil je praško podružnico S. P. D. — po njegovi zašlugi se je ustanovila češka kolonija na Jezerskem, postavila se je češka kočja pod Orintavcem in Čehi so mnogoštevilno posekali naše kraje. Prof. Chodounsky dobro pozna naše kraje, posebno naše gore in je v Pragi pogosto predaval o svojih gorskih turah. Profesor Chodounsky je zlata slovanska duša, prijatelj mladine, ljubezniv in priazen — ima pri nas in v Pragi mnogo prijateljev, znan je v učenem in v sportnem svetu. K njegovemu jubileju mu srčno častitamo z željo, da bi tudi poslednji ne pozabil naših gor in našega naroda.

Poročil se je včeraj okrajni sodnik v Novem mestu, g. Albert pl. Levčnik, sin vpokojenega predsednika ljubljanskega deželnega sodišča, g. Alberta pl. Levčnika, z gospodično Zorko Kavčičevo, hčerko vpokojenega predsednika novomeškega okr. sodišča, g. dr. Jakoba Kavčiča.

Sredozimci. Zbrani spisi Petra Bohinca prinašajo v II. zvezku povest »Sredozimci«. Knjiga stane 1 K in obsega 84 strani. Peter Bohinjc je znan pisatelj za ljudstvo in bo gotovo tudi ta povest ugajala.

Judež Iškarijot in drugi in Eleazar. Spisal Leonid Andrejev. Poslovenil Vinkjentej. Str. 164. Cena 80 vinarjev, s poštnino 20 vin. več. Tiskala in založila »Goriška tiskarna« A. Gabršček. Leonid Andrejev je že znan tudi Slovincem. Njegovi spisi so jako lepi in z mirno vestjo se lahko reče, da je pravi mojster v opisovanju t. Slav. občinstvu, ki se želi seznaniti s tem pisateljem, priporočamo, da si nabavi to novo knjigo.

Prostovoljci z Avstrije v bolgarski armadi. V bolgarski armadi se je borilo 2836 slovanskih prostovoljcev iz Avstrije, med njimi je bilo le 40 Čehov. Od teh prostovoljcev se je vrnilo zdravih 600. V bolnišnicah jih je 700. Na bojiščih jih je padlo 1456, t. j. več kot polovico.

Velika nesreča na svetovni razstavi v Gentu. Iz Bruslja se poroča: V zabavnem oddelku svetovne razstave v Gentu sta strmoglavila ponoči dva voza gorske železnice z višine 30 metrov. Ena oseba je bila ubita, 5 težko ranjenih.

Smrt v sled preobilnega zaužitja aspirina. V Berlinu je v sled preobilnega zaužitja aspirinovih tablet umrla 15. t. m. 26letna prodajalka Elza Ostova, ki je zavžila aspirin vsled glavobola. V trenutku je zaspala; drugo jutro se ni prebudila in zdravnik je mogel konstatirati le smrt.

Posledice jezuitskega misijona. Verska blaznost se je polotila te dni Barbare Svobodove v Sošdovcah na Češkem. Pred nekaj časa so imeli tam svoje delovanje misijonarji, katerih pridige je Svobodova pridno obiskovala. Radi tega je znorela. Svarimo!

Nesreča v cirkusu. V cirkusu Busch na Dunaju sta padla dne 16. t. m. pri neki predstavi dva igralca. Kaibel in Heisse, raz lestvo. Kaibel je težko, Heisse pa lahko poškodovan. Ta nesreča je povzročila med gledalci veliko razburjenost.

Velik požar. Dne 17. t. m. je izbruhnil v Inomostu v salonu za pohištvo Brüll, ki leži sredi mesta, velik požar, katerega so le z velikim

trudom pogasili. Vsled vetra je bila nevarnost, da se ogenj ne razširi na sosednja poslopja, kar pa so gasilci preprečili.

RAZNE ZANIMIVOSTI.

Roman pustolovke. Dne 6. septembra p. l. je napravil ravnatelj firme Portois & Fiks na Dunaju ovadbo, da se v hietzingskem Parkovem hotelu nahaja neki mlad nadporočnik Simenthal s svojo ženo. Oba sta bila zelo sumljiva in zato ju je ravnatelj tudi ovadil. Dvojica je hotela kupiti neko palačo na eni izmed tamnejših glavnih cest in je omenjeni firmi naročila za 250.000 kron pohištva. Preiskava je dognala takol, da je omenjena nadporočnikova žena, ki se je izdajala za grofico, pustolovka Ana Wurm. Ona je hči revnih staršev in ima še šest sester. Že v starosti 16 let je iskala znanje z moškimi, ki so ji nosili darove. Te darove je seveda prodala in je živela zelo veselo življenje. Januarja meseca leta 1909 se je Wurmova spoznala z nadporočnikom Gustavom Simenthalom, človekom brez energije, ki je bil tudi zelo lahkoveren. Tega nadporočnika je Wurmova porabila za svoje sleparije. Predstavila se mu je kot nezakonski otrok neke grofice Wurmb; njen stari oče, general Wurmb v Rostoku pa jo je adoptiral. Ana je bila torej opravljena, da se je imenovala grofica. Tako se je namreč nalagala nadporočniku, ki ji je seveda vse verjel. Simenthal je napravil z njo več popotovanj in jo je v Bielitzu predstavil svoji materi. Tudi to je Wurmova nalagala, da je grofica. Se več. Rekla ji je, da ji je njen stari oče, knez Sarnheim zapustil 300.000 kron; veliko nedarja pa še pričakuje. Kmalu nato se je Ana Wurm peljala na Dunaj. Od tam je sporočila nadporočnikovi materi, da je bila operirana na možganih. Za operacijo bi morala plačati 40.000 kron. Stara dama ji je poslala omenjeno vsoto. To pa je bilo kakor bi vili olje v ogenj. Ana Wurm je nato neprestano nadlegovala staro gospo za denar in to toliko časa, da ji je gospa Simenthalova izdala vse svoje premoženje. Mati je upala, da se bo njen sin, ki je odložil vojaško službo, bogato oženil, saj je Wurmova grofica, ki bo podedovala še veliko premoženje. Ana Wurm pa je napravila še druge dolgovce v hotelih in pri trgovcih. Ti dolgovci znašajo okrog 38.000 K. Nekemu krojaču je dolžna 2840 K, neki modistinji 185 kron, nekemu drugemu krojaču 7568 kron, neki trgovini za preproge 6983 K, nekemu izvoščku 920 kron, firmi Portois & Fiks za tapetiranje 2400 kron; v Parkovem hotelu je ostala dolžna 1681 kron. Nekega znanca je »nahrnila«, da bi ji žeriral za 20.000 kron. Pravila mu je, da bo podedovala bogato dedščino in to v najkrajšem času. Rekla mu je tudi, da se je omožila z nadporočnikom Simenthalom. Torej je denar na varnem. Moža je Wurmova slednjic le pregovorila, da ji je žeriral za 5000 kron, katere bo moral sedaj za Wurmovo plačati. Imena tega moža neče povedati. Že dolgo časa je Wurmova nagovarjala Gustava Simenthala, da bi kupila neko vilo. S posredovanjem nekega agenta se je začela pogajati za vilo stotnika Alfonza viteza Landau. Kupna cena je znašala 300.000 kron in bi se morala položiti v Badnu. Hišno opremo naj bi napravila firma Portois & Fiks. Ravnatelj firme Franc Wilfert je zato obiskal grofico Sarnheimovo, da bi se o vsem natančneje pomenila. Ana Wurm je naročila pohištva in drugih stvari za 250.000 K. Nato je »nahrnila« ravnatelja, naj ji posodi malo vsoto denarja, češ, da se nahaja v momentni zadregi. Wilfert ji je nato posodil 2500 K. To pa je bilo vzrok, da jo je ravnatelj naznanil in da je prišla pustolovka Wurmova pred dunajsko poroto. Obravnava se je za par dni preložila. O nje izidu bo »Dan« še poročal.

Ljubljana.

Slovenska Sokolska Zveza razglasa: Deželna vlada kranjska je za mesec avgust 1913 nameravani slovenski vsesokolski zlet z odlokom dne 13. marca 1913 št. 294/Pol. prepovedala. Proti tej popolnoma neutemeljeni prepovedi je vložilo zvezno predsedstvo takoj pritožbo na notranje ministrstvo. Kljub vsem prizadevanjem zveznega predsedstva še do danes Zveza ni prejela nobene rešitve svoje pritožbe in po informacijah odločilnih činiteljev je tudi toliko kakor gotovo, da se prepoved zleta ne razveljavi. Že vsled zavlačevanja rešitve pritožbe, prireditelj vsesokolskega zleta v namernem obsegu za letošni nikakor ni mogoča, ker je čas za izvršitev vseh končnih priprav postal prekratek. Odbor Slovenske Sokolske Zveze je v svoji seji dne 17. t. m. vzel to dejstvo za obžalovanje in protestom na znanje ter sklenil, da se zlet odgodi na prihodnje leto, to pa zlasti radi

tega, ker je Zvezi na tem, da priredi zlet v istem obsegu, kot prvotno nameravano.

K popravkom dr. Počka. Te dni so čitali — oziroma videli — čitatelji »Dneva« velike popravke dr. Počka na odprta pisma g. Plankarja. Vsak, ki se mu je zljubilo to čitati, je lahko spoznal, kako se dr. Poček zviija. Mi smo doslej pustili to stvar kot osebno zadevo med g. Plankarjem in dr. Počkom. Naša javnost je lahko spoznala, kje je resnica. Naš zakon določa, da mora list po § 19. primesti vsak popravek, tudi če popravek ne odgovarja resnici. Tako lahko prvotni dopis obsega resnico popravek pa neresnico. — Zato so taki popravki brez vrednosti. Brez vrednosti pa so tem bolj, ako si upa kdo svoje trditve — kakor je storil g. Plankar — podpisati. Ako bi bile trditve neresnične, bi dr. Poček g. Plankarja tožil, ker pa mu to menda ni kazalo, je pisal rajše »popravke«. Po pomoti so zašli ti popravki v uredniški del, namesto v upravniški del, kamor spadajo, in kjer so odšla tudi odprta pisma g. Plankarja. (Napaka je zakrivil naš meteur.) Enkrat smo že dokazali, koliko je v dr. Počkovih popravkih resnice, ker smo dobili razna pisma na razpolago. Lahko bi isto dokazali v sedanjih popravkih — toda ni vredno truda, ker se bo itak še vse izkazalo. Zato pa bomo poslej sami vzeli stvar v roko in bomo odkrili stvari, ki bodo potrdile trditve g. Plankarja. V rokah imamo že material, ki se tiče Poganka pri Litli. Mož, ki je prinesel lep denar iz Amerike in je kupil Pogank, je danes na beraški palici. Zakaj, O tem bomo v kratkem obširno poročali. Naš list je tu, da brani ljudi pred brezvestnim postopanjem, s katerim hočejo močnejši uničiti slabše. Mi hočemo stati v službi resnice in pravice. Razkrili bomo te stvari zato, da se bodo vedeli ljudje varovati. V rokah imamo še drugeslučaj. Zvsemtem pridemo na dan. Dr. Poček lahko piše popravke — resnice ne bo utajil. Zasedovali bomo onega advokata, ki je hodil na dolenski kolodvor lovit kmete. Zasedovali bomo vse slučaje, in v pokazali našemu ljudstvu, koga se ima izogibati. Smatramo to za svojo dolžnost. Vse one, ki se še čutijo prizadete — pozivljamo, da se zgledajo pri nas. Dr. Poček lahko popravlja in toži naprej — noben človek na svetu nam ne more prepovedati, da bi ne odkrili krivice, pod katerimi trpe naši ljudje.

Vprašanje Kino-Metropola. V večerajšnjem »Slovencu« čitamo: Ker je Kino-Metropol, katerega predstave je slovenskemu dramatičnemu društvu dovolil deželni odbor v deželnem gledališču, priredil jako nesodobne, moralni čut žaleče predstave, vkljub temu, da mu je bilo od deželnega odbora strogo naročeno, da prireja predvsem vzgojne in poučne predstave in se varuje take lascivnosti, deželni odbor deželnemu glavarju naroči, da pri prvi predstavi, ki bo po njegovem preprisanju žalila moralni čut, takoj deželno gledališče za Kino-Metropol zapre. — Nam se zdi ta sklep čuden in neumiliv. Prvič: radi bi poznali onega, ki je imel vzrok zgrazati se nad lascivnimi slikami v Kino-Metropolu. Videli smo vse predstave in niti ene take slike nismo videli. Kino-Metropol so posečali ljudje vseh strank in nazorov in vsi so bili polni hvale, pa tudi zadovoljni, da jim je za mal denar dostopen Kinematograf. Programi iz kraja v kraj. Kinematografi so danes pod strogo cenzuro, da je vsaka nedostojnost izključena. Ako bi zaprli Kino-Metropol v gledališču, bi imelo od tega dobiček le kako drugo podjetje — kajti — po besedah ravn. vinogradskega gledališča — si masa kinematografa ne da več vzeti — in s tem je treba računati. To pot je moralo nastopiti — dasi nerado — tudi »Slov. dram. društvo«, da bi rešilo gledališče. Bile so velike težave in mnogo dela, predno se je podjetje omogočilo in vpeljalo. Ako se s takimi sklepi uniči, imeli bomo le skupno škodo — in ne vemo, kdo bo imel korist. To smo hoteli pojasniti.

Iz seje deželnega odbora kranjskega dne 17. maja 1913. Definitivnim deželnim zdravstvenim tajnikom se imenuje dr. Fran Dolšak. Deželnim konceptnim praktikantom se imenuje absolvirani jurist Venceslav Polak. Pogodbenim uradnikom za sestavo občinske statistike se imenuje občinski tajnik Franc Mercina. Pomožnim paznikom v deželnih prisilnih delavnicah se imenuje Avgust Zupančič. Na deželni pristavi na Rožbežu se izvršijo osuševalna dela. V licencovalno komisijo za ljubljansko okolico se imenuje za člana Fran Žitnik iz Laniš, za namestnika Miha Dimnik iz Jarš, za živinozdravniš-

kega izvedenca pa okrajni žyving-zdravnik Josip Sink. Zgradba mostu čez Kamniško Bistrico pri Stranjah se odda podjetniku Scagnetti. Ker je centralna vlada naznanila svoje stališče glede mitnine za avtomobile na Reški deželni cesti in na deželni cesti čez Bloško polico, se izdela nov zakonski načrt. Pri zgradbi deželne elektrarne v Žirovnici se odobri naprava vpenjače. Za plačilo prispevka k trebljenju potoka Radomlja se dovoli interesentom pet letnih obrokov proti obrestovanju po 4½%. V Hrastju pri Pостоjini se zgradi spisevkom vojnega ministrstva vodnjak. Državni poslanec kranjske dežele se izroči spomenica o vladni predlogi zakona za varstvo mladine z ozirom na finančni vpliv tega zakona za kranjsko deželo. Prihodi se opustitvi »Suknarske steze« v Ljubljani. Paznik deželne prisilne delavnice Josip Berdajs se na lastno prošnjo vpokoji. Deželnemu odboru se predloži poročilo o potrebi ustanovitve deželnega revizorskega urada za občine. Društvu za varstvo deklet v Kajri se dovoli 500 K podpore. Ugodi se prošnji deželne gasilske zveze, da sme uporabljati kranjski deželni grb na pečatih, tiskovinah in uniformah, ker smatra deželni odbor to gasilsko zvezo kot svoj deželni strokovni organ. Isti zvezi se dovoli prostor za uradno poslovanje v deželnem dvorcu.

Iz Most. Največji škodljivci moščanske občine so gotovo klerikanci. Že leto dni sedijo v občinskem odboru in nimajo pokazati drugega, kakor to, da so storili nekaj sklepov, ki so občanom popolnoma v škodo. Tako so sklepali tudi zaradi nove šole v Mostah. Velikanski Oražmov štab, ki ga je postavil Oražem le za sebe, stane občane lepe tisočake. Ko se je leta 1902. občina Moste začela širiti, je opravljal vse delo rajni župan Marenčič, bil je bolehen in skoz in skoz za blagor občine vnet mož, delal je to za majhno odškodnino 400 kron. Odborniki so vršili svojo službo popolnoma zastopni. In sedaj! Občinski odborniki si zaračunajo vsako stopinjo in to jim plačujejo davkoplačevalci. Vzemimo n. pr., da se vršijo trije ogledi na en dan. To je jako lepo plačilo iz žepa dotičnega davkoplačevalca. Oražem ima svojo plačo 600 K še posebej. To je edino delo sedanje občinskega odbora v Mostah. Ravno tako hočejo zaslužiti pri novi šoli v Mostah. Ker ne morejo drugače, so začeli obrekovati naprednjake, češ, naprednjaki so novi šoli nasprotni. Povemo jim samo to-le: Ko se je ustanovila v Mostah C. M. D., delovalo se je na to, da se s prostovoljnimi prispevki zbira fond za šolo v Mostah. Nabralo se je približno že 18.000 K. In kdo je bil nasprotnik tega delovanja v Mostah? Ali ne ravno klerikanci? In zakaj? Zato, ker bi jim to ne nosilo osebnih in drugih takih koristi. Se le po je Oražem postal glavni odbor, so hitro izpremenili svojo taktiko in postali kar čez noč največji prijatelji šole, to pa zato, ker je Oražem takoj previdel, da bode on tukaj žel sadove v svoj prid — na rovaš davkoplačevalcev. Nismo nasprotniki šole, ker to vprašanje je velevažno za Moste in ker za to vprašanje smo bili prvi mi, ki smo ga zastopali in ga še danes zastopamo — povemu pa tudi Oražmu in njegovi kompaniji, da zastopamo ob enem tudi naš lastni žen. To povemo enkrat za vselej. Povemo pa tudi, da bomo proti Oražmovemu samolastnemu postopanju naredili križ in ravno morebiti pri tej šoli v Mostah.

Javen protestni shod proti zapostavljanju slovensčine pri mestni policiji priredi v nedeljo ob 4. pop. društvo za občino Moste.

Kino-Metropol. Danes v torek, dne 20. in v sredo 21. nov spored: Eidsvold (naravni posnetek). Nepravni policist. (Komično.) Presenečenja mornarja. (Komično.) Poskušnja. (Veseloigra.) Samo zvečer. Pravica žena. Samo zvečer. Drama mlade in živahne žene, ki ji mož kot slaven pisatelj zaradi preoblegla dela posveča premalo pozornosti. Glavni vlogi igra svetovno znana in slavna kinoigralca: Valdemar Psylander in Ebba Thomson. — Dupin kupi glasovir. (Velekomično.) — Začetek predstav ob pol 7. in pol 9. zvečer.

Avtomobilska zveza Celje-Ljubljana je vpeljala na svoji progi nove automobile. Včeraj se je pripeljal v Ljubljano lep nov avtomobil, katerega notranjost je popolnoma enaka vozovom I. razreda pri železnici. Vsi prostori so s črnim usnjem taprirani voz je od vseh strani zaprt in ima vhod spredaj. Prostora je komodno za 20 ljudi. Dosedanji voz se je izkazal kot neuporaben, ker je bil odprt in se je v njem preveč prašilo. Sedaj bosta vozila na progi Ljubljana - Celje dva vozova. Izpremenjen se tudi voznik red, ker to zahtevajo razmere. Kakor slišimo, bo vozil poslednji avtomobil ob 6. uri zj. iz Ljubljane — tako da pride ob 9.

zj. v Celje. To bo zelo ugodno za one, ki hočejo na izlet iz Ljubljane, ev. za one, ki imajo jutraj opravka na trgu ali v uradu v Celju. Nasprotno bo vozil en voz ob 6. zj. iz Celja in pride v Ljubljano ob 9. uri. To bo za ljudi mnogo bolj ugodno. Popoldne bo nasprotno šel voz iz Celja in Ljubljane ob 4. pop. tako, da bo vsak lahko vse odpravil v mestu. Promet na tej progi je zelo živahen in ljudstvo samo uvideva veliko ugodnost ki jo ima v tej zvezi. Avtomobil, ki bo stal v Ljubljani od 9. zj. do 4. pop., bo na razpolago za skupne izlete po nizki ceni. (Primeren bi bil n. pr. za majniške šolske izlete. Prostora je za 30—40 otrok.) Tudi večje družbe si lahko za to dobo najamejo avtomobil v Celju in v Ljubljani. Oglejte si novi avtomobil pri »Figovcu«. V avtomobilskih zvezah je promet bodočnosti.

Nogomet ali žogomet? Prijatelj lista nam piše: Vselej me nekako neprijetno zaseže, kadar slišim besedo nogomet. Ali bi ne bilo boljše reči »foot-ball«. Ali pa naj bi se rabil izraz: žoganje ali žogomet. — K temu omenjamo sledeče: Foot-ball ali Fussball je prav tako narejena beseda, kakor nogomet. Slovenci smo prevzeli nogomet od Hrvatov, ker stojimo na stališču, da je treba porabljati skupne termine. Vsaka skovanka doni čudno samo iz začetka, pozneje se nam zdi naravna: vsebina prevlada nad besedo. Vendar bi proti besedi žogomet ne imeli ničesar. Žoganje bi bila dobra beseda — žogomet, žogoboj tudi. Mislimo pa, da je najboljšje, da ohranimo besedo, ki se je že uvedla.

Smrtna nesreča. Včeraj okrog 4. ure popoldne je povozil vlak na železniški progi blizu skladišča Puntigamske pivnice pri predoru na Martinovi cesti nekega železniškega uslužbenca. Vlak je celo truplo raztrgal. Na mestu nesreče se je zbralo veliko občinstva, ki je gledalo žrtev službe opravljajočega delavca — človeka. Žrtev — svoje službe!

Brivnice. Slavno občinstvo se opozarja da so brivnice na Telovo 22. t. m. samo do 9. ure dopoldne odprte.

Kinematograf »Ideal«. Quo vadis? ki ga je občudovalo občinstvo pred 4 tedni, se na splošno zahtevno ponavlja od sobote do ponedelja. Predstave vsak dan od 1. ure naprej. Quo vadis? se predvaja sedaj na odrh vseh kinematografov sveta. Zanimivo je, da se niso mogla odločiti nekatera velika mesta, vkljub veliki privlačni sili tega umotvora, predvajati ta film radi prevetke najemnine za film. Med temi je tudi mesto Trst, v katerem se ni mogel nobeden od 21 kinematografov odločiti si nabaviti ta film, za katerega se plača K 12.000 tedenske najemnine.

„Novi Lurd“ na Dolenjskem. — Ali blagoslovljena sleparija.

Poroča lurdski romar iz Dolenjske. Konec.

Temu je sledil še večji čudež. Kratko preden se je proti glavnim krivcem tega lurdškega križanja pred novomeškim okrožnim sodiščem vršila glavna razprava, je šentjernejski župnik Anton Lesjak na sodišče poslal sledeče pismo, ki ga doslovno objavimo, da svet vidi, kakšni čudeži se dandanes gode. Pismo se glasi:

Slavnemu c. kr. okrožnemu sodišču v Rudolfovem.

V kratkem mislim bode pri sl. c. kr. okrožnemu sodišču glavna razprava proti Karlu Piletič et consortes (in tovarišem). Skoro gotovo se bode vprašanje dotaknilo tudi tu uslužbenih duhovnikov, kako stališče zavzame nasproti tem lurdskim zmešnjavam tukajšnji farni predstojnik? Zato podajem ad informati-nem sl. c. kr. okrožnemu sodišču sledeče poročilo:

I. Vsi tu uslužbeni duhovniki smo bili še nasprotniki tem lurdskim burkam. Nobenega tozadevnega dopisa v »Dol. Novicah« ni spisal duhovnik. Izjemo dela pri tem le g. Leopold Kolbezen, bivši kaplan tu, sedaj v Mirni peči.

II. Zakaj so K. Piletič et consortes taki »lurdski gorečniki? Iz same dobičakozelnosti! Parcela, na kateri je studenček in podoba, je last njegovega očeta Jerneja Piletiča. Tu je napravil sin ali pa oče — oštarijo — Buschenschank — kjer se prav krepi popiva. On je pa tudi — in to je poglavito — »šacmolster« ondi nabrane miloščine in ta ni mala.

Jakob Bukoyec ima blizu ondi malo bajtico Rakovnik št. 3 in je tudi nekaj pomagač pri izpraznjevanju ondoteznega nabiralnika.

Tomazin Viktor, po poklicu sobni slikar, sedaj pa prodajalec raznih devotinalij ter nad vse goreč razšir-

jevalec »lurdskih čudežev«. — Zato bi bilo prav, da se pri tej priliki

III. Kliče Karel Piletič na odgo-

vor:

a) Kje je dobil dovoljenje, da je ondi napravil nabiralnik (Opferstock) kar nasprotuje dvornemu dekretu z dne 16. junija 1784...

b) Kam so izginili tisočaki darovanega denarja? Po našem računu bi to znašalo že okrog 3000 K! V posojilnici je pa samo 488 K.

c) Kdo mu je dal oblast sploh ondi denar pobirati brez vsega nadzorstva?

d) Kje je dobil privolenje ondi izdati in z bašenom in z vodo ljudi varati, ko mu je farno predstojništvo pisalo, da se ne sme nič započeti; dokler (aha) knezošofijski ordinarijat o tem kaj ne ukrene.

O drugih nerodnostih ondi se bode poročalo c. kr. okrajnemu glavarstvu. Zdelo se mi je potrebno sl. c. kr. okrož. sodišču vso zadevo posla-snit. Tako ne more dalje iti, da bi se tolike svote zaupale ljudem, ki se vedno v denarni stiski in to brez vsake kontrole.

Farni urad v Št. Jerneju, dne 13. junija 1910.

Anton Lesjak, l. r.

župnik.

Tako je sodil in obsodil sam župnik Anton Lesjak »Novi Lurd« in lurdске čudeže v letu 1910. Ta župnikova sodba je imela posledice, katerih pa tukaj ne bomo navajali.

Stejemo pa si spričo dogodkov, ki se ravnokar vrše tam doli v »Novem Lurdu« v svojo dolžnost, da na to župnikovo pismo in njegovo sodbo o vrednosti »čudežev pri Novem Lurdu« opozarjamo vso slovensko javnost in kot nadaljni dodatek k temu župnikovemu pismu še pristavimo, da je isti župnik ob drugi priliki tudi javno in svečano izjavil glede vrednosti »lurdске vode« iz »Novega Lurda« še sledeče: Ta voda je čisto navadna voda brez vsakih zdravičnih snovi. Čudeže iz nje delajo le tisti, ki pobirajo iz lahkovernega ljudstva denar.

To župnikovo sodbo si je treba spričo dogodkom, ki bodo še sledili, dobro zapomniti: Kajti po vseh tu navedenih »čudežih« se je kmalu potem, ko so bili oni prvi lurdski ro-kovnjači obsojeni, zgodil največji lurdski čudež: Mož, ki je nasproti so-dišču in okrajnemu glavarstvu vse te lurdске »zmešnjave« označil kot sleparijo, na račun katere se lastni-ki zemljišča in njih prijatelji iz ljud-ske neumnosti okoriščajo s tisočaki, ta mož se je spreobrnil, lotil se je sam teh »lurdskih zmešnjav«, prišel je sam pobirati denar, zidal kapelo, delati židovsko reklamo po »Dol. No-vicah« za »Novi Lurd«, izdeluje na-črte za »lurdске zmešnjave« v naj-večjem obsegu in pridobil je še ene-ga moža, s katerim si delita ogromne tisočake... In ta mož je isti Anton Lesjak (bolje Lisjak) župnik v Št. Jerneju in oni drugi mož, je naš pre-zvišeni knez in škof Anton Bona-ventura.

Kako je s šentjanskim premogokopom?

»O Št. Janški premogokopni družbi« oziroma njeni propalosti se nam dalje sledeče poroča: Družba, ki je imela ob času zaosnovitve, t. j. pred 12 leti okoli 200.000 K dolga, pa v raznih Tržaških bankah naložene-ga kapitala na okoli 500.000 K, zaga-zila je vsled prepotratnega in ne-umestnega gospodarstva v dolg oko-li 4 milijone kron, in vso rezervno je poglala. Danes ni ne denarja ne kredita, menice po več tisočih kron se protestujejo, delavci ne dobivajo redne plače, kantina prazna, v kon-zumnem skladišču niti najpotrebnej-ših živil za delavce in njih rodbine. Ja, celo v delavski bratski skladnici je baje več tisoč kron dolga, kar po-meni direktna poneverba tujega imetja. Tudi železnica ima baje samo na ležarini več tisočakov dobiti. Pretikalo se je zadnja leta na vse mogoče načine, da bi dobili kje novih oživljaljev za družbo, pravila družbe so se prilagodovala na vse strani, toda vse zaman. Tudi nakana, preo-snovati kuksno družbo v delniško družbo, ni imela blagoslova, kajti noben denarni zavod se ni več hotel utikati v to trohljivost. Na občnih zborih so varali drug drugega, kako svetovno podjetje in velikanske vred-nosti je, (baje celo do 16 milijonov kron itd.) dokler ni nastopila rudar-ska oblast kot obvezni čuvatelj nad takim rudarskim podjetjem, da po-pravi vsaj deloma, kar je tudi ista sama z njeno dalekosežno popust-ljivostjo zanemarjala. Slednja je poglala dičnega ravnatelja Gmeyerja zagrizenega češkega Nemca, ki je baje žel že leta sem po 20.000 K na leto plače in vsaj toliko na dijelih, živel bolj potratno in bahaško kakor vsak knez ali kralj itd. Istodobno se je razkrinkala vsa nemogočnost dalj-

sega obstanka družbe, kakor njena podjetja. Na obnem zboru dne 10. marca letos se je sklenilo, navaliti članom družbe, doplačilo (Zubussen) po 4000 K na delež (Kuks), kar bi naj znašalo skupaj 412.000 K, dasi se je vedelo, da to občno doplačilo za tako že falitno podjetje nihče vplačal več ne bo, vedoč, da se s tem podjetje sploh več rešiti ne da, raditega tudi nihče vinarja uplačal ni, ja niti biljonar Dreher na Dunaju, če tudi bi bil zanj ta delež 40.000 K bagatela. Sedaj se pa ljudstvo s tem bega, da člani jamčijo z vsem svojim premoženjem za to falitno podjetje za vse 4 milijone kron, in celo deželna sodnija ljubljanska je izdala nekaka plačilna povelja na člane, na doplačilo po 4000 K na vsak kuks, ne da bi omenila posledice proti zamudnemu obvezancu. Radi tega smatramo za našo dolžnost, povedati odkrito, da v tem slučaju jamči vsakdo le s svojo ulogo, to je, kar je dal svoj čas za delež, in niti vinarja več! Tedaj ni najmanjša nevarnost za člane izven ravnanjstva, za njihovo privatno premoženje. (Gl. § 167 ozir. §§ 157 do 167, spl. rud. zakon). V prav posebni luči pa se nahaja še sledeče: Dne 10. marca letos sklenil je občni zbor v navzočnosti baje 7 oseb, vstevši celo ravnanjstvih članov, vplačilo (Zubussen) po 4000 K na en kuks. Kljub temu, da mora vsak sklep takega podjetja biti od rudarske oblasti poverjen, preden se šteje za veljaven, je že dne 12. marca letos družba po njenem zastopniku dr. Ambrositschu izterjevalata doplačila, in če tudi je tozadevni zapisnik občnega zbora šele dne 24. aprila letos prispel na rudarski urad tu za odobrenje in že 2 dni na to, tedaj dne 26. aprila, zidala je že tukajšnja deželna sodnija na vse člane, plačilne naloge, da je plačati do 22. t. m. in za dne 21. t. m. tedaj dan preje, pa je razpisan izvanredni občni zbor, katerega glavna točka je: »razpust družbe sploh in prodaja vsega družbinega imetja.« — Tedaj vsekako vse le na »poskušnjo«. Potemtakem naj člani dne 22. t. m. vplačajo 412.000 K za neko družbo, katera se je dan preje razdružila. — Seveda pa deželna sodnija v njenih plačilnih poveljih ničesar ne omeni, kaj naj se zgodi s člani, ki ne bodo uplačali do 22. t. m. po 4.000 K na delež tej falitni družbi. Pa saj vseeno, saj itak nihče vinarja plačal ne bo, naj bi že tam stalo, kar le hoče. Tedaj ni dovolj, da je ravnanjstvo zapravilo vsem članom nad 1 milijon kron vlog in prosimo, to je bilo tuje premoženje, tuja last hoče člane spraviti še dalje v prepad z njenim uzornim gospodarstvom. Tedaj slavno c. kr. državno pravdnstvo, kje si? Pomagaj nam.

Več prizadetih članov.

Društva.

Slov. akad. društvo »Ilirija« v Pragi si je izvolilo na rednem obnem zboru dne 30. aprila 1913 sledeči odbor: predsednik Zvonimir Janžič, stud. med.; arhivar in tajnik France Vodopivec, cand. grad.; blagajnik Mirko Gorišek, stud. iur.; gospodar in knjižničar Ivan Pahor, stud. abk.; preglednika Ivan Meršlavič, cand. iur., Juro Korent, cand. iur.

Akademična podružnica sv. Cirila in Metoda na Dunaju. Na III. letnem obnem zboru dne 3. maja 1913 je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik: cand. ing. Dimnik Stanko; tajnik: stud. iur. Žužek Bogdan; blagajnik: stud. med. Ženko Janko; pregledniki: cand. med. Fras Ivan; cand. chem. ing. Kranjec Ferdo, cand. agr. Lapajne Srečko.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

19. maja 1913.

V razmerju med Srbijo in Bolgarijo se ni ničesar spremenilo. Vladin organ prve kot druge države piše v pomirjevalnem smislu. Sploh se vladi med seboj še nista pogajali radi osvobojenega ozemlja. Vest, da je Srbija sklenila z Grčijo pogodbo, katere predmet je: obojestransko podpiranje, se tudi potrjuje.

Belgrad, 19. maja. Na merodajnem mestu se je opustilo od demen-tija vesti, ki jo je prineslo »Ruskoje Slovo«, trdeč, da je Srbija privolila na odstop Bitolja Bolgariji, to pa zato, ker je zadeva vsled dejstva, da se še niso vršila pogajanja radi spornega ozemlja, brezpredmetna.

Belgrad, 19. maja. Srbski poslanik v Atenah je dospel v Belgrad in bil sprejet v avdienci, kar je dalo povod za neutemeljene vesti, da se je sklenila med Srbijo in Grško pogodba.

PREPIR MED BOLGARI IN GRKI.

Solun, 19. maja. V Solamangli, kjer so taborile grške in bolgarske čete, je prišlo med obema radi nespo-rzumljenja do spora, ki se je pa k sreči končal brez krvi.

TRANSPORT TURŠKIH VOJAKOV IN GRŠKA.

Carigrad, 19. maja. Transport turških čet iz Albanije je naletel na težave, ki jih dela Grška, kljub temu, da je preje privolila v prevoz. Zato se vrše nova pogajanja. Vojaki bodo izkrcani v Bejrutu, razven bolnikov, ki bodo prepeljeni v Ismid. Vojništvo so Turki v začetku hoteli izkrcati v pristaniščih Črnega morja, proti čemur so Bolgari protestirali.

STUDENTOVSKI KRAVALI NA DUNAJSKI UNIVERZI.

Dunaj, 19. maja. Danes popoldne nemški nacionalni in judovski socialni študenti zopet niso družega delali, kot prerivali se in pretepali po avli, da so letele kar cunje od njih. Nemcem se je naposled posrečilo Jude poriniti na rampe, kjer so jih nekoliko časa obdelavali. Nato so zbrali Nemci v avli vse čepice, cunje, palice, knjige itd., kar so izgubili Judje in so na rampi slavnostno zažgali, vsled česar je posegla vmes policija, kateri so se pa Nemci uprli in pri pretepu je bilo nekaj ranjenih, nekaj pa aretiranih.

PUSTOLOVŠČINE V POŽUNU. VOJAKI ROPALI.

Požun, 19. maja. Pri rešitnih delih so vojaki zagrešili mnogo pusto-lovščin, radi katerih je bilo 20 areti-ranih vsled kradeža. (Res lepa reč!) Vojaki so bili Mažari.

800 MILIJONOV.

Pariz, 18. maja. Ministrski svet je imel včeraj pod Polncarejevim predsedstvom sejo, na kateri je vojni minister predložil zakonski načrt o izdatkih, ki jih povzroča pridržanje vojašk. letnika, ki ima biti odpuščen oktobra meseca. Kredit za pridržanje enega letnika pod zastavami znaša okrog 400 milijonov. Kar zahteva za-konski načrt o oboroževanju 420 milijonov, je računati z izrednimi mi-litarističnimi stroški v znesku 800 mi-lionov, za katere je šele treba dobiti dohodke.

Pariz, 19. maja. V današnji seji je predložil vojni minister zakonsko predlogo, v kateri se zahteva 800 milijonov, za pokritje stroškov, ki na-stanejo vsled pridržanja zadnjega letnika.

VOLITVE V PULJU.

Pulj, 19. maja. Tu je prišlo do ožje volitve med italijanskim narod-njakom in socialnim demokratom. Ožja volitev bo 25. t. m.

MLADOTURKI.

Carigrad, 19. maja. Tekom pri-hodnjega meseca se snide v Cari-gradu mladoturški kongres, ki ima v prvi vrsti nalogo, reorganizirati do-seđanji komite v moderno politično stranko po angleškem vzorcu. V vo-dilnih krogih mislijo, da se bo po sklenjenem miru mladoturški vpliv povečal, in da dobe pri prihodnjih vo-litvah večino. Kongres se bo bavil tudi z mornarico ki se bo tako iz-gradila, da bo zajamčila varnost Turčije. Na sporedu posvetovanj so tudi nujne reforme v Anatoliji, po-tem naselitev mohamedancev, ki so se izselili iz krajev, katere so osvo-ijili balkanski zavezniki ter ustano-vitev mladoturških šol.

Zabava.

Šala v nesreči.

Zidar je padel z drugega nad-stropja, a na srečo priletel na kup slame. Med tem ko se je ječaje po-biral, je prihitela iz hiše gospodinja s kozarcem vode.

Oh, revež, je zaklicala, pokrep-čajte se.

Zidar je pogledal v kozarec in vprašal:

Prosim, s katerega nadstropja bi pa moral pasti, da bi mi dali kozo-arec vina.

Zakaj ne mara v nebesa.

Župnik sreča zaradi svoje velike pobožnosti znanega moža in ga ustavi.

»Slišite, kaj naj pa to pomeni — že šest tednov vas ni bilo pri maši.«

»To pomeni, da ne maram priti v nebesa.«

»Kaj? ne marate priti v nebe-sa?«

»Ne, ker je tam moja — ta sta-ra.«

Otroško vprašanje.

Mali Pepček zagleda svojo učite-ljico in hiti k njej, kakor da ji ima nekaj posebno važnega povedati.

»Gospodična, gospodična — jaz že znam žveplenke na hlačah už-gati!«

»Tako?«

»Ali jih znate vi tudi na hlačah užigati?«

V naglici.

Katehet vpraša v šoli malega Ja-nezka: »Ti, Janezek, povej mi, kam je šel Kristus po svojem štiridesetdan-skem postu.«

Janezek (v hitrici): »Na ženito-vanje v Kano Galilejo.«

Današnja moda.

»Prosim Vas, kam pa tako hitite s to škatljo?«

»Moram! V škatlji je novi klo-buk moje žene, pa se bojim, da bi ne prišel iz mode.«

Ni razumel.

Urednik dopisniku: »Ta članek je prav dober ampak pisati morate tako, da bo vsak idiot razumel.«

Dopisnik: »Česa pa niste ra-zumeli?«

Žene in gobe.

Žen je na svetu kakor gob — strupenih in slabih je vedno več nego dobrih in vžitnih. —

Odgovorni urednik Radivoj Korene. Last in tisk »Učiteljske Tiskarne«.

Mali oglasi.

Beseda 5 vinarjev. Najmanjši znesek 50 vi-narjev. Pismenim vprašanjem je priložiti znamko 20 vinarjev. — Pri malih oglasih ni nič popusta in se plačujejo vnaprej; zu-nanji inserenti v znamkah. Zaključek malih oglasov ob 6. uri zvečer.

Glasovirje, planine, avtomate, gramofone, plošče prodaja, uglašuje, popravlja solidno Josip Oblak, Ljub-ljana-Glince 92.

Čenjenim obiskovalcem Trsta se priporoča prenočišče v hotelu H. Kosič, ulica Carradori št. 15. Cene nizke. — Skupno več dijakov, naj-nižja cena.

Poslovodja za čevljarsko obrt se sprejme. Ponudbe pod M. T. na »Prvo anončno pisarno«. 424-3

Pošljite naročnino, ako je še niste!

Spretnega krojaškega pomočnika delovodjo

samo za boljša in salonska dela s prav dobro plačo in trajnim mestom sprejme takoj krojaški mojster

Fran Kraigher, Gosposka ulica 5.

Radioaktivno termalno kopališče Toplice na Kranjskem

Sezija od 1. maja do 1. oktobra.

Postaja dolenske železnice Straža-Toplice, Akratov vrelc 38°C, daje vsak dan nad 30.000 hl radioaktivne termalne vode. Zdravljenje s pitjem in s kopanjem. Izredno uspešno proti putiki, revmi, neuralgiji (trganju), ženskim boleznim in drugim. Velika kopališča, posebne in močvirne kopeli. Elektroterapija in masaža. Ravnanjstvo: Kopališki zdravnik dr. Konstantin Konvalinka. Zdravo podnebje, Gostogozdnata okolica. Bo-gato opremljene sobe. Izborne in cene restav-racije. Prospekte in pojasnila daje brezplačno kopališka uprava.

Carlo Marcuzzi

Trst, via S. Lazzaro 12.

Delavnica kirurških instrumentov, ortope-dičnih aparatov, prs, umetnih rok in nog, trebušnih, sportnih in bolniških pasov za popek, suspenzorjev, mesečnih povzov za dame in vse bolniške potrebščine.

Laška kuhinja

v Ljubljani.

Od danes naprej se dobe vsak dan

sveže morske ribe in najboljše vino Teran iz de-želne kleti Parengo.

Žganjarna

F. Pečenko

se je zopet odprla

v ulici Scala Belvedere št. 1

(prihod iz ulice Miramar).

Priporoča se svojim starim obisko-valcem in obenem cenj. občinstvu.

Od dobrega najboljši! je še vedno izvirni Singerjev šivalni stroj

Dobl se samo v naših prodajalnah s takim izveskom in s to varstveno znamko Ljubljana, Sv. Petra cesta 4, Novo mesto, hiša lekarne Bergman; — Kranj, Glavni trg 119; — Kočevje, Glavni trg 79, ali pa po naših potnikih.

Radi prevelike zaloge blaga dajem 20% popusta

vse pomladne najnovejše damske kostume, krila, bluže kakor tudi obleke in površnike za gospode in dečke najmodernejšega kroja.

Postrežba točna in solidna. Cene priznane nizke.

Angleško skladišče oblek

O. Bernatović, Ljubljana, Mestni trg št. 5.

— Špecialna modna in športna trgovina za gospode in dečke —

J. KETTE

Ljubljana, Franca Jožefa cesta 3

Slamniki, klobuki, - čepice, kravate - modno perilo itd.

Vse športne potrebščine, - tenis, lov, turistiko in - telovadbo.

Potrebščine za telovadce

hlače, majice, čevlje, kakor tudi za uniformiranje, srajce, čepice, peresa, kokarde, monogrami, pasovi, vrvice za zurko, sponke, vrvice za trobke in rog, trak za odznake, rokavice za zastavonoše, narodne zastave, trakovi in znaki vse vedno v skladišču v modni in športni trgovini za gospode

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte

Del. glavnica: Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

K 8.000.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

Rez. fond nad K 1.000.000.

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 3/4 %

